

Antanas Miškinis

EILĖRAŠČIAI

NESULAUKTAJAI

Šiandien dienoju! Tavęs vis laukiu!
Purvina gatvė žiedais vaidenas!
Nepasakytuos užmirštuos žodžiuos –
siela užklydus aidais gyvena!..

Tik atminimuos mylėtas takas,
kur pirmą kartą Tavęs ieškojau:
ir siela sielon suskristi veržės,
ir žiedas žiedui džiaugsmu šypsojo...

Mano jaunystė – skrendantis sapnas:
vakar nuo skruostų ašaras braukė,
šiandien atklydus alėjoj vieši, –
marguos bulvaruos iškilmės laukia...

Žinau: ir vėlei prieblanda stosis, –
minias išskirstys, juoką nutildys...
Tik gedulingai raudos akordai,
tik verks slapčiomis atstumtos širdys...

Užsik, svajota, takuosna mano,
nors vienam mirksniui – aš pražydėsiu:
klajūno džiaugsmu sutikti pulsui,
kalinio gėla vėl išlydėsiu...

1926

* * *

Išeik į gatvę! Išeik į ją pavakariais,
Kur žmonės slankioja būriais,
Kai išgena ilgėjimą ar geidulį nesotų...
Ir eisime abu – abu klajotų.

Išvesiu aš tave už miesto,
Kur žemė rudeniniuos rūbuos,
Kur saulė grįžti vakaruosna skuba...
Ten šiandien vėjas įsiūbuotas šėlsta,
Ten šiandien miškas, pasigėręs saule, gelsta...

Išvesiu aš tave į kalnus,
Kur vienos gervės krykščia,
Pristigę ilgo kelio vakarykščio.

– Nereikia!

Einu, kur gyvenimo bus ligi valiai!
Ir be tavęs aš pasaldinsiu dalią:
Ten visą dieną mano
Prašoksiu su pajacais,
Pragrosiu gramofonais!

Tenai kaip kraujo plūstančioj bangoj jauties
Ir nematai ilgos dienos,
Ir nejauti nakties...

Tebus visa jaunystė mano
Kaip uždraustas romanas...
Sušoksiu su pajacais savo dalią,
Sugrosiu gramofonais!
Nereikia...

1927

* * *

Daug išo upėm praūžė
Pavasariu plačiu.
Daug prakukuos dar gegužės
Motyvų tų pačių.

Pajusit mano žodžiuose
Žaliuojančias lankas
Ir kaip žmogus vis guodžiasi,
Užlauždamas rankas.

Kaip veržiasi į priekį
Ir plakas laimės link –
Apviltas rėkia rėkia,
Nes tuštuma aplink.

O aš žinau – praeis čia
Ir viskas be žymės.
Kadaise pilys skaisčios
Nugrimzdo į žemes.

* * *

Taip gera būtų pagyvent be rūpesčio, –
Be tikslo, meilės ir be darbo,
Tik pažiūrėt, kaip teka pilkos upės čia
Ir debesys pilkėdami apžvarbo.

Tik taip sau prisimint, – kad kaime kur, už gryčios
Žagaruose koks šimtas žvirblių čėža
Arba nuotaką verkiančią iš medinės bažnyčios
Apygirčiai jaunikiai su varpeliais veža.

Ir pažiūrėt, kaip rudeniopi ima gelsti parkai,
O pakraščiais apstingęs grumba gruodas.
Nė nežinot, ko tos mergaitės verkia,
Praradę meilę, viltį ir paguodą.

Ir pamatyt iš tolo, lyg ne savo,
Kaip mano paskutinė meilė temsta...
Paskui – sakysim, iš kurorto atvažiavus,
Kaip anekdotą pasakoti tamstai.

APATIŠKAS RUDUO

Kažkur ėjo nutekėjo upės.
Kažkur šunes vasarą nulojo.
Mano gėlą rudens gelsvo ūpo
Šiandien rytą liepų lapai kloja.

Pasakykit, pasakykit, mieli,
Ko tos varnos visa gerkle rėkia?
O man regis, bus šią naktį vélei
Visos žvaigždės aiškiai pasidrieķę.

Eisiu tąsyk – eisiu vienas ašai
Susimąstęs dėlei visa pikta....
Lyg sprendimą kvailą pasirašęs
Nieko gera tyčia nesutikti

Mano pėdos aiškiai deklamuos jums
Apie meilę, mirtį, apie vargą;
Nes ir žemė, kurią aš dainuosiu,
Iš tikrųjų negaluoja, serga.

Todėl – kas man, jei nubėga upės
Arba vasarą nuloja šunes,
Arba varna ant šakų supas
Nuogo beržo pačioje viršūnėj?

* * *

Eilėraščių drebančiom rankom –
Apie išraišką rudenio rudą.
Ne! Tai ne rudenio liūdesį renkam:
Tai gyvenimas visko prigrūdo.

Nuo mažens visą svietą mylėjau,
Jaučiau užu žmogų ir žvėrį;
Kožnam beržui lenkiaus pakelėj
Ir visiems savo širdį atvėriau...

Ar gerai, kai jus sifilis ėda,
Kai trachoma akis jūsų merkia?
Po velniais jūsų dorą ir gėdą! –
Siela liūdo nuliūdo ir verkia...

– Aš seniai kaip šuva alkanauju,
Iš nieko ničnieko neimdamas: –
Kas man darbo, jei džiūsta kam kraujas
Arba miršta, sakysim, nuo gimdymo...

* * *

Kaip sniegas, kaip žiedai, kaip muzika,
Taip viskas šioje žemėje praidi;
Kaip ir jaunystė dvidešimties metų,
Marias uždegti įsigeidus.

Svajojome net pataisyt pasaulį
Ir laimę susikurt nemarią, didelę.
Taip manėme, bet ar žinojome,
Kad liksim kaip tikri paklydėliai?

Kažin kaip tie, kurie gyventi moka
Ar ilsis pamarius baltose vilose?
O ką gi aš dabar dainuot galiu
Širdim išvarginta, beveik ir nusivylusia?

Juk mums ir marios, ir pavasariai,

Ir vyšnios žydinčios ne nauja.
Kur einame, ko siekiame, kur plakamės,
Ašai seniai gerai žinau jau...

Kaip sniegas, kaip žiedai, kaip moterys
Taip viskas pamažu nublanksta.
Palieki vienas kaip ant kalno karklas,
Kurį nuo ryto visi vėjai lanksto...

ŽODŽIAI IŠ LAUKO

Tu nematei tokio žydėjimo,
Laukų dainavimo smagaus.
Ne veltui anuomet žadėjome
Žvaigždes nukarstyt nuo dangaus.

O paukščių koks repertuaras! –
Jauties poetas ir žmogus.
Vagas taip tiesiai broliai aria, –
Jie nori vis užverst vargus.

– Klausyk, tu spjauk į tualetus,
Palik maliariją madų!
Vaizduokis: per laukus gėlėtus
Į pačią saulę aš vedu.

Vedu ir pasakyt ryžtuos,
Ko žvaigždės krūpčioja nakčia, –
Kad laimė niekad nesugrįžta,
Sugrįžta tik viena kančia.

Tu nematei tokio žaliavimo.
Ir nematysi gal daugiau.
Mes ligi šiol ne ten keliavome
Vieni tarp žemės ir dangaus.

VYŠNIOMS ŽYDINT

Žydinčios vyšnios priminė sniegą.
Ėjau aš laimės kviesti.
Spėlioju vienas, kur laimė miega
Ir sieloj žydint miestui.

Aš nežinojau, ko reikia klausti,
Į kokį žvelgti kraštą, –

Kas sidabru man žirgą pakausto
Tolyn jaunystei nešti.

Išėjo gatvės, parkai ir skverai
Sutikt manęs tą kartą;
Kiekvienam kvailiui širdį atvėriau,
Lyg mylimai prie vartų.

Man nepatiko veidai uvėrūs
Ir ant kaklų žibučiai,
Tai užsimiršęs šokau ir gėriau –
Dvarus praūžęs būčiau!

Man sumelavo grįžtantys paukščiai
Ir baltas vyšnių šilkas.
Kad aš nė močios neprisišaukčia,
Melas akis apvilko...

* * *

Toks nuogas, toks nuogas ruduo.
Stovi klevas liūdnumo kaip aš.
Eisiu – bėga ten upės vanduo,
Sakau – ir mane tegu neš.

Daug vasarų ėjo nuėjo, mačiau,
Laukuose daugel meilės žaliavo.
Ir širdis tartum plaka rečiau,
Kaip linguoja liūdnai nuogas klevas.

Kur tas džiaugsmas pakalnių plačių?
Anei žodžių neliko, nei juoko smagaus.
Tiktai liūdesį didį jaučiu –
Nuo pat žemės juodos ligi balto dangaus!

Dar išeit, pažiūrėt ir pamot, –
Nors ir visas pasaulis tevysta...
Dar su vėtra pašvilpt sutemoj
Taip, kaip lekia ir švilpia jaunystė!

* * *

Aš negaliu išpasakyt,
Kaip gyslos trūkčioja ir kraujas plaukia;
Tolydžio jau ir kaulai džiūsta,

Lyg vasaros kaitra palaukėj.

Nes pašauktas širdies virpėjimais matuot
Gyvenimą, pakol į amžinąjį guolį kas.
Aš alkanas – sergu gyvenimo liga,
Kaip tūlas alkoholikas.

O motina dalia ir jus pakinkė –
Kas dieną vargą brendat sunerimę.
Tačiau einu, pagarbinu šią žemę
Ir jos mažiausią sutvėrimą.

Viską perku! Perku ir nederu –
Širdim už viską moku:
Kiekvienas gyvas padaras –
Mano kančia ir juokas!

ŽALIO BERŽO STILIUJE

*Siuntė mane anytėlė
Žiemužės šėko, vasaružės sniego.*

Liaudies daina

LIETUVA!

1

Tave papuošt žadėjom
Kaip savo tikrą seserį.
Esi pačioj jaunystėj
Ir pačiame pavasary.

Šiandien dainuot norėtus
Pačiais gražiaisiais rimais.
Paskendo mano mintys
Tavo naujuos arimuos.

Taip staugė vėtra vakar
Po kalną ir pašlaitę,
Kad tu likai be Vilniaus,
Kad palikai našlaitė.

2

Čia būna žalios vasaros.
O dar žalesnės rūtos.
Prisiminė man baudžiatos,
Prisiminė rekrūtai.

Ir tie pilki artojai,
Kada nevalion varė juos;
Vargus jie ėjo keliais,
Kaip Vilniuje kalvarijas.

Ir daug dainų sudėjo
Ant gonkų balto klevo.
Paskui į Prūsų žemę
Jie knygų iškeliavo.

3

Praėjo metų eisenos.
Tekėjo tykiai upės.
Paskui pakilo nuotaika,–
Pakilęs buvo ūpas.

Ir vieškeliai sudundo,
Beržai žemelėn sviro –
Žagres palikę dirvoj,
Karan išėjo vyrai.

Vieni laisvi sugrįžo.
Kitiems rankas pašovė,
Tretiems ant lygaus lauko
Mediniai kryžiai stovi.

4

Apie tave dūmodams,
Šiandien dainuot panūdau.
Skaičiau iš drobių rašto –
Esi tu lėto būdo.

Kur mes tave nuvesim
Ir dovanų ką duosim?
Šiandieną gilios mintys
įsimetė veiduosin.

Kuriais žiedais papuošim
Tave kaip tikrą seserį?
Esi pačioj jaunystėj
Ir pačiame pavasary.

RUDUO

Išeisime šį rudenį
Su tarbomis per Lietuvą nualintą.
Baudžiovose dar užsigrūdinom
Ir šunimis mokėsime paskalinti.

Vai, linksma buvo ir smagu, kolėjome
Su Lietuva, kai kėlėsi gyvent iš nauja.
Dabar – mes pūstame dienų kalėjime;
Dabar – užmiršome, kad ašaros ir kraujas.

O Dieve, Dieve mano! Kur mūsų upės liejas?
Kur jūs, o broliai, einat užsimerkę?
Ir nediršau sakyt, ko tie klevai žalieji
Tėvų pakluonėje visom šakelėm verkia...

Lėtai stumiesi, Lietuva tėvyne,
Tau kelias purvinas arba per grubų gruodą.
Sekminėse nugirdo mus laukų žaliasai vynos.
O rudenį po kaimus geltono prakaito aruodai.

Aš paskandinsiu lyrą Nemuno bangavime,
Nes negaliu dainuot gražiai tėvynės vargo.
Mes dar seniai šunies dalia pakaukti gavome...
Tai kas be jos, be tėviškės, visas toks gražus
pasaulis margas?

LAIMĖ RUDENINIAM PALTE

*Aš žinau, man sakė
Ne sykį mamaitė,
Jog čia mūsų žemė,
Jog aš lietuvaitė.*

M. Dagilėlis

1

Kaip? Nenusibodo žviegiančiam asfalte?
Ar nepasiilgsti tų laukų plačių?
Kokia tavo nuotaika rudeniniam palte?
Sabalų kailiukas tinka ant pečių!..

Ar ateina mintys, kaip mes augom kaime,
Pavyzdžiui, kai sodai pradeda jau balti?
Mes tada svajojom – gal kitokią laimę,
Galgi ir ne šitą, rudeniniam palte...

Toks aplūžęs kryžius, toks nuliūdęs Dievas
Į žemelę žvelgė šalia viešo kelio...
O mūs dienos greitos – lėkė, ir sudievu!
Dar gerai, kad liko asfaltuotas kelias!

Tik aš vis, keistuolis, negaliu užmiršti:
Ten, ir lapams krintant, gražios gelsvos spalvos;
Būdavo, išeini – penkiais rankos pirštais
Didžiam gervių pulkui susuki tuoj galvas.

Ar ateina mintys, kaip mes augom kaime,
Kaip Sekminių naktį sodai ima balti?
Mes tada svajojom – argi šitą laimę,
Argi šitą laimę rudeniniam palte?..

2

Tau nupirksiu naują limuziną!
Nebereiks klumpėtai vargą bristi
Mes įliesim kraujo ir benzino, –
Išvažiuosi kaip kino artistė!

Jau užmirški seną tėvo pirkį;
Jau pakanka, miela, sentimentų.
Mūsų meile pinigais nupirko,
Gal nejuto, kad tai buvo šventa...

Ir užmirški savo seną močią,
Kuri lyjant basa bulves kasa.
Būtų keista, jei aš nežinočia,
Ko padrisko baltai liepai kasos...

Tegu skrenda ir sugrįžta paukščiai;
Tegu paukščiai grįžta šimtą mylių!
Jei norėtum, vasarą pašaukčia
Pažaliuoti žalio beržo stiliuj!

Tik užmirški seną tėvo pirkį,
Jau pakanka, miela, sentimentų.
Mūsų meilę pinigais nupirko
Ir paliko šiaip sau mus gyventi...

3

Turbūt ir austi nebemoki;
Kasdien keistesnė vis darais.

Prašoksi dalią su berniokais
Giliais nedėlių vakarais...

Gal nematei, kaip žvaigždės byra
Kaip linksta uosiai patvoriuos;
Mėnuo, saulužės atsiskyres,
Sidabrą žeria ežeruos.

Ateina tykiai naktys tykios.
Širdis gyvenimo pilna.
Gal dar gerai būt susitikus,
Bet kad ir soduos jau šalna...

Gal nežinai, kaip baisiai vienas
Esu pasauly ir sapne.
Praeis ir tavo jaunos dienos
Kaip ižas pernai Nemune.

Gal nejauti, ko žvaigždės byra, –
Manai, žvaigždė tu ir pati...
Mėnuo, saulužės atsiskyres,
Kaip ašai vienas per naktis.

LAIMINGA MEILĖ

* * *

Aš tave norėjau išnešti iš rudenio,
Iš pasaulio norėjau išnešti ant rankų,
Nes taip gedulingai šakas vėjas judino,
Nes taip graudžiai varnos prie kapų mums krankė.

Širdies mano niekad nesotino duona,
Ir akių dar niekad nedžiugino valgis.
Nors, tiesa, be duonos juk išalksta žmonės
Ir papjauna brolių šienapjūtėjų dalgiais.

Aš žinau daug pasakų apie meilę vakarą –
Kad tavęs nepirktų nė už milijoną...
Panašiai kalbėjo kažkas vieną vasarą,
Kai mes gėrėm alų šviesiuos paviljonuos!

Bet kam tave nešti pro rudenio rūką,
Kol ruduo ant veido dar šalnų nesėja.
Dyvinas gyvenime! Tu jauna pabūki,

Nes gyvent ir vargti dar neįpusėjai...

* * *

Supk, linguok, paruge, vakaro ariją.
Amen jau meilei. Nebèr jau,
Nepastebèta kaip smilgų žydėjimas perėjo...

Tai kam gi aš sielą pasėjau,
Laukuos ją ir miestuos pabèriau?

Antai, ten tilvikai padūko alksnyne,
Sutemą karmo sparnais.
Gal kokį tolimą kraštą atminę,
Čypauja užmirštu mano ilgėjimu...
– Ei, po velniais, tai dalia –
Širdie, tu padūkèle, kur mes atėjome?

Ak, užmiršau dar paklaust ją,
Kam tada aplinkui pakelès visos
Vasarojais žaliais apsikaustè
Ir po tèviškę vasarą ugdè, augino?
Kam tada net ruduo – toks geltonas geltonas –
Varpeliais žvangèjo,
O krito lapeliai tiesiog ant langinių...

ELEGANTIŠKAI SNINGA

Šiandien taip elegantiškai sninga,
Sninga žemèn medžių žiedais.
Panašiai mano meilè dingo
Su visais visais pažadais.

Dar tada, kai pavasaris trunkès,
Visom upèm grūdosi ledais,
Mirè meilè ant svetimo rankų,
Išvadinta gražiais vardais.

Kažin kam sužaliavo parkai,
Korès mènesis naktį vèlai –
O ta meilè užtroško iš karto
Kaip auksinè žuvis po stiklais.

Aš prisiminiau pasakos galą
Iš knygų, skaitytų kadais,

Kaip mergaitė iš baimės pabalo,
Apsimainiusi aukso žiedais.

O dabar elegantiškai sninga,
Sninga parkuos medžių žiedais, –
Tik ta meilė netyčia dingo
Su visais ir visais apžadais.

1936

ATSIMINIMAI IŠ TĖVIŠKĖS

Rugiai pakalnėm bėgo šuoliais,
Skubėdami žydėti ruošės.
Tai tu, mano kukli gražuole,
Ant kalno karklais pasipuošus.

Tai tu kadaisėjai suvargus
Su slegiančia našta prieš kalnus...
Į veidą pūtė vėjai žvarbūs,
Perštėjo ir pečius, ir delnus.

Ar atsiminsi kelią didį,
Nepamiršai, sesuo gražuole,
Kai tau rugiai pakalnėj žydi
Ir metų daug nubėgo šuoliais?

Pastovi kalne baltos gubos,
Rugienos lieka išakytos –
Ir mano metai baisiai skuba,
Sunku net žodžiais išsakyti.

Sustosiu prie seklyčios slenkščio
Ir paklausysiu – kaip dainuoji,
Kaip tie rugiai pakalnėj lankstos,
Ir – aiman – kaip tu aimanuoji.

Kaip tie rugiai prabėga šuoliais,
Pakalnėse žiedai nudulka;
Tai tu, mano kukli gražuole,
Iš tūkstančio gražuolių pulko.

1936

* * *

Mes nepaliksime vieni tarp girių,
Tarp ežerėlių, pievų, pabalių...
Štai pulkas gervių per padangę irias,
Krankėsėjimų pasėja pakeliui.

Mes nepaliksime vieni prie vartų,
Vieni be saulės lauko vidury.
Štai eina broliai, žemę arklais varto –
Vagų dar daug, dar daug reiks išvaryt.

Mes nepaliksime kaip akmenys tylūs
Prie kelio, vieškelio šalia.
Štai upės užia, tvenkiasi ir kyla –
Alsuoja žemė kupančia galia.

Mes nepaliksime be gyvo ryšio
Su žemės šylančios kvapu.
Kur eisime, kur būsime – sugrįšim
Prie kryžkelių, sodybų ir kapų.

1936

REGĖJIMAS

Regiu – ant kryžiaus taip aukštai pakibęs
Tu, Išganytojas, kančioj tylus.
Atsižadu ir keršto, ir puikybės,
Atsižadu šėtono išmisų.

Mačiau, trėmimuos klykia kūdikėliai,
Tuo džiūgauja per prievartą minia...
Tai šito melo niekaip nepakėliau –
Kovon išstojau nuoga krūtine.

Aš mažas, menkas, smulkus kaip dulkelė,
Akis pakelt man į Tave drovu.
Bet išvedei mane ant didžio kelio
Ir parklupdei tarp įnirčio kovų.

Ir man derėtų kankinio vainikas,
Jei ant galvos uždėtum Tu Patsai.
Mane lyg nejučiom smakai apniko –
Staiga – nepasiruošusį visai...

Tačiau aš jau daugiau nepiktžodžiausiu...
Ir taip jau būčiau žuvęs, jei ne Tu.
Tu man paguoda ir viltis didžiausia
Šituo sunkiausių bandymų metu.

Parpuolu alpdamas po Tavo kojų,
Ir balsas mano girdimas danguos.
Su džiaugsmo ašarom karštom dėkoju,
Kad ateini rūsin manęs paguost.

Tu ateini per storas mūro sienas,
Sargybas apginkluotas ir grotas.
Man atneši žvaigždėtą mėnesieną
Ir klausinėji – „Kurgi tu? Ar tas?“

Aš – tas. Tu – Išganytojas, Tave pažįstu –
Gyvenimas Tu, kelias ir tiesa,
Ir mano rūsys žvaigždėmis pražysta,
Ir liejasi ramybė ir šviesa.

Tu man barstai žodžius, gražius kaip žiedas:
„Ko tu bijai? Aš su tavim kartu“.
Ir pašnibždom kamputy psalmes giedu,
Ir klausosi kalėjimas kurtus...

VAKARĖ ŽVAIGŽDĖ

Žvaigždė vakarė danguje sustojo
Ir žydi žydi šaltu sidabru.
Po ja ir Tujen, Lietuva šventoji,
Glaustysies šią naktelę tarp audrų.

Tave dabar visi vėjužiai pučia,
Kaip niekad per gadyne kelias.
Ar yr dar kas šiandieną valgo Kūčias,
Dalija, laužo baltas plotkeles?

Tave dabar audri audružė krečia,
Toli nubloškia brolius, sesules.
Vaizduojamės Tave kančioj konkrečią, –
O mums varnai akis gal čia išles...

Mums Tu kaip sužadėtinė mieliausia,
Vienintelė tema mums intymi.
Tavęs lankyti lekiam iš toliausia –

Atrandam ilgesinga mintimi.

Ištroškom atsigerti Tavo vėjo,
Pušų ir eglių ūžesio smagaus.
Kur kryžius ir tėvų namai stovėjo,
Po gaisro – gelsvas gabalas dangaus.

Išalkom Tavo kasdieninės duonos,
Šilkinio žvilgsnio liūdinčių akių,
Tavęs, kuklios gražuolės ir madonos,
Po didelių klajojimų sunkių.

Tave dabar tenai nupustė pūgos,
Speigai nunuogė ant plikos kalvos.
Tačiau tvirta nenulenkei pabūgus
Sukruvintos, bet išdidžios galvos.

Paveikslas Tavo mums toli pašviečia,
Paniekinom net mirtį dėl Tavęs.
Surink mus, Dieve, iš visų pasviečių,
Gyvuosius likusius namo parvesk.

Mes apsakysim baisią Odisėją
Prie židinio susėdę šilimoj,
Kokius mes kruvinus kelius tęsėjom
Vorkutoj, Karagandoj, Kolymoj,

Norilske, Uchtoj, Solikamske, Intoj,
Mordovijos miškuos ir t. t.
Pasauly visa juk praeina, kinta;
Kančias užmiršta tautos pagaliau.

GRAŽI TU, MANO BRANGI TĒVYNĒ

Vaizduotėj mano Tu pačioj grožybėj,
Visoj pilnybėj vasaros dienų.
Akvamariniais ežerai sužibę,
Pakalnės pilnos mėlynų linų.

Pavieškeliais rugiai siūbuoja šuoliais,
Rūpintojėlių saugomi laukuos.
O Tu, šviesių šventadienių gražuolė,
Eini su rūtų šakele plaukuos.

Eini ir šypsaisi – širdis nurimus,

Meni, kaip guodėmės kadais abu?
Sudėjau Tau dainas rinktiniais rimais
ir papuošiau jas kalinio rūbu.

Tau kojas plovė mėlyni upokšniai,
Kasas šukavo vėjas vakarų.
Iš tolo bolintys bažnyčių bokštai
Va kėlė dvasią prie darbų gerų.

Tu pasaka, kur milžinai atjoja,
Užgrūdintiems žygiuose didžiuos.
Visuos pavidaluos Tave svajoju,
Ilguios, dainuoju, už Tave meldžiuos.

Matau, kalneliuose pulkuoja gubos,
Jauni gandrai lekioja dar bailiai
Ir uogos paskutinės sirpti skuba,
Ir soduos noksta saulės obuoliai

Matau, kaip šakos obelių nuskąra
Su vaisiais ligi juodžemio paties.
Aš laime, gražią tartum šilko skarą,
Žadėjau Tau po kojomis patiest.

Man dingojas, kalneliuos dūli lobiai,
Užkeiktos pilys tyli kaip akmuo.
Naktis žvaigždėtisiais sparnais apglobia.
Svajonės nieks negali nukamuot.

O naktys! Naktys pradžioje rugsėjo
Ilgai širdy ir atminty žėruos.
Dievulis žvaigždžių daugelį prisėja
Dangaus mėlynėje ir ežeruos.

Girdžiu – milžinkapiuos pušėlė ošia,
Klevelis gelsta tėvo palangiuos.
Aš dėstau posmus ant berželio tošies.
Meldžiuos, dainuoju ir Tavęs ilguios.

* * *

Kur jūs lekiat, gervės mano mielos?
Gal rytoj klegėsit pro tėvynę...
Smurtas, melas ir spygliuotos vielos
Mane jauną šičia apipynė.

Aš buvau Vorkutoj, Chanavėjoj...
Kur nuo šalčio tartum kraujas stingsta.
Akyse tėvynė vien stovėjo
Paslaptinam grožyje kaip sfinksas...

1950

ŠVENTĖS

Sninga. Apniukę kalnai Altajai,
Dangūs ir žemė skęsta snieguos.
Kas pamosuos man ranka baltąja,
Kas mane jauną šiandien paguos?

Ligi tėvynei tūkstančiai mylių.
Vienai tik minčiai lėkti valia.
Ten kažkas laukia, mini ir myli.
Mano Tėvynė – rūta žalia.

Gena iš darbo. Vakaras. Kūčios.
Vėjai lediniai lanksto egles.
Sniego pas Dievą pilnos rieškučios.
Regis, visatą užbert galės.

Užaukit, eglės, pušys ir kedrai,
Kalnų viršūnių pačiuos viršuos,
Mano krūtinėj gera ir giedra –
Dievišką pradą širdy nešuos.

Šiąnakt motulė buvo atėjus,
Plaukus išglostė, guodė mane.
Sakė, kiek daugel prisikentėjus...
Mano kalbėta, verkta sapne,

Ašaros berta ant pagalvėlio
Nuo netikėto sapno graudaus.
Ak, atminimai! Vėlei ir vėlei
Degina širdį, kai pabudau.

– Kur tu, brangioji margam svietužy,
Kur tu, bename, šiandien randies?
Tave sekioja laikai įtūžę
Lyg atitrūkęs šuo nuo grandies.

Aušta, Kalėdos. Mėlynas rytas.
Gena į darbą. Keikia kažkas.
Pūga per kalnus kamuoliu ritas,
Vėjas ledinis laužo šakas.

Eitumei, regis, bristum ir bristum
Ligi Tėvynės, ligi namų.
Sveikinu, žeme, šiandien su Kristum,
Su kūdikėlio užgimimu.

1952–1953

VARNOS PRIE PLENTO

Daug išo upėm praūžė
Pavasariu plačiu.
Daug prakukuos dar gegužės
Motyvų tų pačių.

Pajusit mano žodžiuose
Žaliuojančias lankas
Ir kaip žmogus vis guodžiasi,
Užlauždamas rankas.

Kaip veržiasi į priekį
Ir plakas laimės link –
Apviltas rėkia rėkia,
Nes tuštuma aplink.

O aš žinau – praeis čia
Ir viskas be žymės.
Kadaise pilys skaisčios
Nugrimzdo į žemes.

APATIŠKAS RUDUO

Kažkur ėjo nutekėjo upės.
Kažkur šunes vasarą nulojo.
Mano gėlą rudens gelsvo ūpo
Šiandien rytą liepų lapai kloja.

Pasakykit, pasakykit, mieli,
Ko tos varnos visa gerkle rėkia?

O man regis, bus šią naktį vélei
Visos žvaigždės aiškiai pasidriekę.

Eisiu tąsyk – eisiu vienas ašai
Susimąstęs dėlei visa pikta...
Lyg sprendimą kvailą pasirašęs
Nieko gera tyčia nesutikti.

Mano pėdos aiškiai deklamuos jums
Apie meilę, mirtį, apie vargą;
Nes ir žemė, kurią aš dainuosiu,
Iš tikrųjų negaluoja, serga.

Todėl – kas man, jei nubėga upės
Arba vasarą nuloja šunes,
Arba varna ant šakų supas
Nuogo beržo pačioje viršūnėj?

Kaip sniegas, kaip žiedai, kaip muzika,
Taip viskas šioje žemėje praaidi;
Kaip ir jaunystė dvidešimties metų,
Marias uždegti įsigeidus.

Svajojome net pataisyt pasaulį
Ir laimę susikurt nemarią, didelę.
Taip manėme, bet ar žinojome,
Kad liksim kaip tikri paklydėliai?

Kažin kaip tie, kurie gyventi moka
Ar ilsis pamarius baltose vilose?
O ką gi aš dabar dainuot galiu
Širdim išvarginta, beveik ir nusivylusia?

Juk mums ir marios, ir pavasariai,
Ir vyšnios žydinčios ne nauja.
Kur einame, ko siekiame, kur plakamės,
Ašai seniai gerai žinau jau...

Kaip sniegas, kaip žiedai, kaip moterys
Taip viskas pamažu nublanksta.
Palieki vienas kaip ant kalno karklas,
Kurį nuo ryto visi vėjai lanksto...

ŽODŽIAI IŠ LAUKO

Tu nematei tokio žydėjimo,
Laukų dainavimo smagaus.
Ne veltui anuomet žadėjome
Žvaigždes nukarstyt nuo dangaus.

O paukščių koks repertuaras! –
Jauties poetas ir žmogus.
Vagas taip tiesiai broliai aria, –
Jie nori vis užverst vargus.

– Klausyk, tu spjauk į tualetus,
Palik maliariją madų!
Vaizduokis: per laukus gėlėtus
Į pačią saulę aš vedu.

Vedu ir pasakyt ryžtuos,
Ko žvaigždės krūpčioja nakčia, –
Kad laimė niekad nesugrįžta,
Sugrįžta tik viena kančia.

Tu nematei tokio žaliavimo.
Ir nematysi gal daugiau.
Mes ligi šiol ne ten keliavome
Vieni tarp žemės ir dangaus.

ŽIEMA

Iš vargo, gintaro tėvyne,
Iš vargo, o rūtų šalie,
Pašoksi. Pašoksi suktiņį
Prie karčemos pakeleį.

Praeis čia šimtai autobusų,
Akyse man matysies balta.
Per žiemą kaip nuotaka būsi
Sidabro ledu apkalta.

Seserys drobių priaudžia
Iš sielvarto siūlų plonų.
Byra motinai ašaros gaudžios,
Kai Brazilijoje žūna sūnus.

Tėvas vekselin dūšių įrašo.

Taip ir sako: po vargą vartaus.
Pašoksiu pašoksiu ir ašen
Iš tavo to vargo kartaus.

Bet pavasarį! Vandenis plauksim
Dunojais toli į marias.
Jei laimė tikrai nepalauks mūs,
Tai ir vargas daugiau neberas!

BALADĖ

Kas bus namuos be tavo juoko,
Sutemoje be tavo žodžių?
Keliu prašvilpauja berniokai,
Nueina šaukdami per sodžius.

Atklysta į seklyčią švarią
Daina, kurią bernai sudėjo:
Kaip tėvas dukterį išvarė,
Kam su jaunikiais susidėjo.

Išvarė ją, o saulė leidos,
Prie kelio gluosniai sprogt prabudo.
Kalbėjo kaime – pasileidus,
Ne tėvo ir ne močios būdo.

Kur bus tos draugės bei gerbėjos,
Kurlink palinks margi jurginai,
Kai grįš pavakariais grėbėjos,
Namo dainuodamos merginos?

Kai padainuos širdim ir žodžiais
Apie juokingą josios dalią.
Išgirs ir pamiškės, ir sodai,
Išgirs ir ponai su medaliais.

Sudie, žalioji Lietuva!
Ateina nerimo ruduo.
Tik nuostaba – manoj širdy
Dar žydi žemė ir vanduo.

Kaip tie svajojimai mani,
Taip krinta lapai palengva.

Kas būtų, jeigu taip širdy
Pradėtų vysti Lietuva?

Tada – kam tiktų prie širdies
Klevų palinkusių spalva?
Žaliavus parkuos ir širdy
Gražiai, kaip mano Lietuva,

Kurios nemoku jau paguost
(Susižavėjo pinigais);
Be jos, išvargusios, dabar
Visi išeitų ubagais.

Tada – sudievu, Lietuva,
Ateitų Nemunu ruduo.
Tada visur – visur aplink
Nuliūstų žemė ir vanduo.

Nebežinau, kas daros.
Vai, ta dalia dalužė!
Ir kas mane nugirdė –
Ar tuje, ar gegužis?

O buvo dienos margos
Ir naktys baisiai gilos –
Gegužis vyšniom linko,
Laukus žiedų pripylė!

Rugiais per lauką plaukėm
Ir vargui netikėjom –
Akim išraižėm dangų,
Kalbas kalbėjom vėjam.

Abu tą džiaugsmą žingsniais
Lygiom dalim dalijom –
Žaibai žiedais žerėjo,
Lietus lelijom lijo!

LAIMINGA MEILĖ

3

Mano meilė laimingai baigės.

Ji nuėjo linksma su kitais.
O man liko ruduo ir snaigės –
Lai ir vasara vėl neateis.

O man liko ruduo geltonuoti,
Žvaigždėti kasdien vakarai.
Ir šios eilės iš mažo bloknoto.
Kad ruduo... ir kažkas negerai.

Vakarais ji dažnai geria vyną.
Juokaudama šaukia – ak dieve!
O man akyse patvinę
Žalios žalios vasaros pievos.

Šoka ji elegantiškai tango;
Dangsto mėlynas vakaro šydas.
O mano širdy kaip ant lango
Baltos vasaros rožės žydi.

Iš jos šilko, pečių, iš jos rankų
Dvelkia stiprūs Coty kvapai.
Gal kitiems jie svaiginančiai trenkia,
O jau man ir tatau per vėlai.

Mano meilė laimingai baigės...

ŽALIOJO ILGESIO ŽODŽIAI

Žinai, ta upė tokia mėlyna.
O tokia vasara žalia.
Platumoje šilkinių pievų,
Vai, kokia didelė valia!

Kai tu didžius užarsi plotus,
Žaliuosim vasarą kartu.
Kas bus, jei per anksti jaunystę
Išves pro girgždančius vartus?

Bet neviliok manęs šių vasar,
Neišviliok dar iš namų.
Aš sudūmojau drobių raštą,
Aš baigsiu saulės audimus.

Gražiau už vasarą rėdysiuos:
Ku kū! – už parugių plačių.

Parneši tu po mano langu
Sidabro žagrę ant pečių.

Tada – tegu sau upės teka,
Tegu pasvyra sau klevai.
Žvaigždė vakarė dar pakrūpčios –
Vai liai žaliai pažaliavai!

Tik neviliok manęs šių vasar,
Neišviliok dar iš namų –
Žadu išausti margą raštą
Iš saulės krintančių dimų.

PAVASARIS BE MANĖS

Seniai atspėjau tavo vargą.
Dabar žinau atmintinai –
Dar kai ruduo ruduot pradėjo,
Nuraudonavo putinai.

Vėliau dienų dienas prasnigo,
Sumišo dienos su sapnais.
Ir priminė man vyšnių žiedus
Žiema, prasnigdama kalnais.

Tavęs ramint atūš pavasaris,
Gegučių šimtas sukukuos.
Pasūpuos vėjas melsvą ežerą,
Ievų žiedais pasnigs laukuos.

Plačių laukų toks žalias šilkas
Pridengs tau liūdesį žaliai.
Praeis ir vasara, ir meilė
Nebesugrįžtančiais keliais.

Tau mėlynas rugių žydėjimas
Suteiks jaunystei dar jėgų,
Nes, aš manau, – gyvent atėjome,
Kad būtų gera ir smagu.

O jeigu bus ilgu be galo,
Širdis iš nerimo drebės,
Nueik, kur beržo rankos bąla,
Gražiau nei aš tau pakalbės.

Tavęs ramint atūš pavasaris,
Gegučių šimtas sukukuos.
Pasūpaus vētra melsvā ežerā,
Ievų žiedais pasnigs laukuos...

PASAULIS BE DIEVO

O Dieve, gailestingasis Teisėjau,
Šaukiu tarpu gyvybės ir mirties –
Tu pats matai, kaip aš pasibaisėjau
Nudvasintu pasauliu dabarties.

Pasauliu, kurs nevertas doru vardo,
Nežino, kur jo kelias ir prasmė,
Kurs pats, kas gera ir gražu, suardo
Ir blaškosi baisiam įnirtime.

Žmogus, kaip kirminas, kaip šliužas žemėj,
Gyvena dėl gyvenimo paties:
Čia alkanas, čia apsirijęs vemia
Ir dreba vien dėl savo ateities.

Pats savo paskirties nebesuvokia,
Ir taip dar eis tolyn, matau, ir klyks...
Numiršta – antrądien jau vien tik dvokia
Dar nešvankiau kaip tūlas gyvulys.

Nuo amžinybės pats jis atsisakė
Ir atsisakė nuo kilnių darbų.
O geidžia, kiek aprėpt pajėgia akys,
O godui ir geismams juk nėra ribų...

Tai plėšosi, kol sąnariai sustingsta,
Kol galą atsitiktinai suras:
Prie žemės riša jį tik vien instinktai –
Pasotina jis pilvą ir aistras.

Ar taikstosi tartum po oda erkė...
Ar dar ilgai jis taip aklai klajos?
Bet kartais jis kaip kūdikėlis verkia...
Tat Viešpatie, argi negaila jo?

Šėtonas jį piktais nuodais apriejo,
Aptemdė protą, širdį ir akis...
Tai kas parodys, kur keliai tikrieji,

Tai kas tada jam tiesą pasakys?

RŪPINTOJĖLIS

*Nebūkite kaip arklys ir mulas,
kurie neturi išminties. Žąslais ir kamanomis
suspaus žandus tu...*

Dovydo XXXI, 9

Vieniems – tik stabas tu. Kiti vežiosis,
Puoš muziejus menu iš praeities.
O tu man simbolis kančios didžiosios,
Prisikėlimo, įveiktos mirties.

Tu vis manam regėjime skausmingas,
Kančios vis pilnas, begalinės – tos,
Kuri kaip durtuvas į kūną sminga,
Tolydžio sminga, gelia nuolatos.

Ir nuolatos dėl daugelio dalykų –
Žmogaus menkystės ir baisių klaidų, –
Matai? Jau minios ir Tave paliko –
Ieškot nueina latrų pažadų.

Jos – alkanos; jos šimtąkart apviltos...
Ar išteklių ir laisvę susiras?
Jos blaškos kaip migloj, kaip vėtroj smiltys,
Instinktus tenkindamos ir aistras.

Kas bus, jei vėl apgautos įsisiautės?
Ar išlaikys tat žmogiška širdis?
Ir gobšai paskiri, ir plėšrios tautos
Suiminės, išdavinės, žudys...

Aš – kalinys, aš – tremtinys išsekęs,
Aš išvežtas, išduotas artimų.
Jau gęstančios, o ilgesingos akys
Dar ieško saulės ir gimtų namų.

Vaidenas man, kad miglos išsisklaido...
Drebėdamas, čia užkrėstas drugiu,
Nužemintą, bet gerą ir atlaidų
Iš tolumų nykių tave regiu.

Iš tolumų... Atsiveria arimai,

Daigai ten ima keltis iš vagos.
Tu vis vienodai liūdnas rymai rymai...

— — —

Ar taip ir ligi amžių pabaigos?

Ir štai išvystu aš stebuklą didį,
Kai jau gyvent man liko tiek mažai:
Tau ant gražios galvos erškėčiai žydi,
O veidu rieda ašarų lašai...

– Ko tu verki, žiūrėdams į pasaulį,
Ko ašara ant skruostų su krauju?
Juk tu valdai galaktikas ir saules –
Švytėjimus ir katastrofas jų!

– Verkiu, kad mirdamas neverktum tujai
Bei milijonai kaip ir tu kitų –
Visų pažemintųjų, nuskriaustųjų
Visuos žemynuose visų tautų.

Antanas Miškinis, Raštai I, Vilnius: Vaga, 1991, p. 49, 52, 64, 66-67, 69, 70, 71, 73, 75–76, 76–77,
82–84, 86, 126–127, 128, 192–193, 207–208, 219–220, 224–225.